

Електронний бюлетень "Твій вибір – 2012"

ОБ'ЄДНАНА ОПОЗИЦІЯ "БАТЬКІВЩИНА"¹

Випуск № 4

Автори: Світлана Конончук, Максим Лаціба

Зміст

Організаційні та ідейні витоки ОО "Батьківщина".....	2
Партії-учасниці ОО "Батьківщина".....	3
Лідер.....	6
Політичні партнери партії.....	7
Бажаний спосіб реалізації влади (система державної влади).....	7
Місце держави в соціальних та економічних процесах.....	9
Освіта, наука та гуманітарний розвиток.....	11
Обороздатність країни.....	12
Зовнішньополітичні орієнтації.....	13
Права людини і громадянське суспільство.....	14
Висновки.....	16

© УНЦПД, 2012

¹ Видання підготовлено в рамках проекту УНЦПД "Позиції та пропозиції політичних партій на парламентських виборах 2012 року" за сприяння Національного фонду демократії (США).

ОБ'ЄДНАНА ОПОЗИЦІЯ "БАТЬКІВЩИНА"

Задекларовані цілі об'єднання – покласти край кримінальній окупації України, усунути режим Януковича від влади шляхом чесних і демократичних виборів.

Девіз рекламної кампанії 2012 року –
"Справедлива держава, чесна влада, гідне життя"

Організаційні та ідейні витоки ОО "Батьківщина"

Об'єднана опозиція "Батьківщина" утворена внаслідок поєднання зусиль партій, що в різний час представляли "помаранчевий" табір в середовищі української політики, або вирости з нього.

8 серпня 2011 року партії, що входили до фракції Блоку Юлії Тимошенко та фракції блоку "Наша Україна-Народна самооборона" у парламенті, – "Реформи і порядок", Партія захисників вітчизни, "Фронт змін", "Європейська партія", "Наша Україна", "Громадянська позиція", "Народний Рух", "Народна Самооборона" та "Батьківщина" – уклали Меморандум про створення Комітету опору диктатурі та домовились про спільні дії для звільнення Юлії Тимошенко, засудженої за звинуваченням у перевищенні службових повноважень².

Комітет опору диктатурі, констатувавши нелегітимність та окупаційний антиукраїнський характер влади, висунув свої **вимоги**, серед яких:

1. Проведення дострокових одночасних парламентських і президентських виборів.
2. Проведення дострокових виборів київського міського голови та Київської міської ради, відставка глави КМДА Олександра Попова.
3. Припинення незаконного кримінального переслідування та звільнення лідерів опозиції Юлії Тимошенко, Юрія Луценка та інших політ'язнів України з-під варти.
4. Скасування рішень влади, що погіршують соціально-економічне становище громадян.
5. Мораторій на продаж землі.
6. Мораторій на укладення міждержавних угод, які б передбачали відчуження державного майна і делегування суверенітету³.

Ці вимоги, як і слід було очікувати, ніким не були задоволені, але лягли в основу спільного бачення різними політичними силами тих необхідних кроків, які слід здійснити нагально для ослаблення режиму Януковича, а частково згодом увійшли до виборчої програми об'єднання "Батьківщина"⁴, яке представлено такими партіями, як "Реформи та порядок", "Фронт змін", "Громадянська позиція", "За Україну!", "Народний Рух", "Народна Самооборона" та "Батьківщина".

² Опозиція об'єдналась проти диктатури. Повідомлення 8 серпня 2011 року // Українська правда.
<http://www.pravda.com.ua/news/2011/08/8/6467745>.

³ Резолюція мітингу Комітету опору диктатурі. Повідомлення 25 серпня 2011 року // Сайт партії Батьківщина (відділення м. Світловодськ) // <http://batkivschina.com/174-rezolyuciya-mtingu-komtetu-oporu-diktatur.html>

⁴ Програма об'єднаної опозиції до виборів 2012 року // Сайт партії "Фронт змін" : frontzmin.ua/ua/opposition-program.html

Партії-учасниці ОО "Батьківщина"

Партія "Громадянська позиція" (Анатолій Гриценко) виникла перед виборами до місцевих рад у 2010 році. Організаційно виросла з партії "Могутня Україна" (на сайті Міністерства юстиції України до сих пір можна зустріти дані про існування районних організацій "Могутньої України"). Колишній голова "Могутньої України" Андрія Чубатенко нині очолює Голосїївську районну організацію партії "Громадянська позиція" у Києві та є депутатом Васильківської районної ради. Для партії це перші парламентські вибори.

А. Гриценко балотувався на пост президента у 2010 році з 9 результатом першого туру і 296 тис. 412 голосів (1,2%).

Ідеологія партії слабо артикульована, містить окремі правоцентристські ідеї. В центрі уваги – ідея президентської республіки та децентралізація влади.

Партія "Фронт змін" (попередня назва – "Демократичний фронт". Декілька місяців її очолювала близька до А. Яценюка особа Андрій Іванчук, бізнесмен, нині член ради партії "Фронт змін), організаційно виникла на місці Народної трудової партії (zareєстрована в червні 2007 року). Називається так з 2009 року.

А. Яценюк, обраний лідером "Фронту змін" у листопаді 2009 року. Балотувався на виборах президента України у 2010 році. У першому турі посів четверте місце, здобувши 1 млн. 711 тис. 737 голосів (6,96%), поступившись С. Тігіпку, Ю. Тимошенко та В. Януковичу й випередивши на 370 тис. голосів В. Ющенка.

Ідеологічно партія слабо артикульована. Використовує ідеологеми "спільна українська справа", "верховенство права", "християнські цінності", "справедливість", "зміни".

"За Україну!" – одна із партій "нової п'ятірки" (в один політичний період з "Фронтом змін", "Європейською партією", "Народною самообороною", "Українською платформою") – утворених внаслідок пошуку різними групами українських політиків засобів більш дієвої правоцентристської політики, що попервах була проголошена ідейною основою Блоку Віктора Ющенка "Наша Україна". Організаційною базою для реєстрації партії "За Україну!" у грудні 2009 року послужила Партія соціального захисту, утворена в 2000 році (голова – Людмила Горбайчук, з травня 2009 року – Андрій Вітренко, тоді – керівник управління міжнародної співпраці "Нашої України"). Ідеологічну базу партії становить правоцентризм, послідовно відстоюваний її головою В'ячеславом Кириленком, одним із лідерів студентської "революції на граніті".

Якщо для вищеназваних трьох партій вибори до парламенту 2012 року будуть першими, то інші чотири учасниці об'єднання мають електоральну історію.

Формально найдавнішою партією в складі ОО "Батьківщина" є *Народний Рух* (Борис Тарасюк), що став спадкоємцем Народного руху України за перебудову й оформився як партія у 1992 році з видатним українським політиком і державним діячем В'ячеславом Чорноволом. Його базова ідеологія – націонал-демократія з ідеями помірною правого реформізму.

НРУ був однією з найпотужніших політичних сил, що потенційно міг скласти потужну дієву альтернативу комуністичному політичному спадку. Його послідовна руйнація, можливо, й стала предметом намірених клопотів тих сил, які цьому протистояли. Сьогодні НРУ відійшов на маргінеси впливу на свідомість українців, хоча політичну присутність зберігає. Свою "будительську" й державницьку справу на зорі незалежності він зробив.

У всіх скликаннях парламенту НРУ мав своїх представників. Коли вперше було запроваджено змішану виборчу систему, у 1998 році, його електоральна підтримка склала майже 2,5 млн голосів (9,4%), що стало другим результатом після КПУ з її 24,65%.

НРУ двічі претендував на президентську посаду. У 1991 році Рухом було висунуто В. Чорновола, якого підтримали майже 7,5 млн українців, але здобути пост йому не вдалося. Більше 19,5 млн голосів зібрав тоді Л. Кравчук. На дострокових виборах 1994 року підтримку партії та парламентської фракції було надано Володимиру Лановому, котрий здобув четверте місце, поступившись у першому турі О. Морозу, Л. Кучмі та Л. Кравчуку. Цей період політичної діяльності НРУ позначений співпрацею з Л. Кучмою.

У 1999 році, вже розколотий, НРУ зміг виставити кандидатуру Г. Удовенка, котрий разом з іншим вихідцем із Руху Ю. Костенком зібрав 3,39%.

У період з 2002-го по 2007 рік НРУ виявляє політичну підтримку В. Ющенку, входячи в його виборчий блок "Наша Україна" та працюючи в його інтересах під час президентських виборів 2004 року. Під час оформлення конфлікту між В. Ющенком і Ю. Тимошенко НРУ взяв сторону прем'єра, й так з нею як кандидатом увійшов у президентські вибори 2010 року.

"Реформи та порядок" – одна із найстаріших партій України, до якої увійшли представники Ліберальної та Народно-демократичної партій. Заснована у жовтні 1997 року колом осіб, близьких до Віктора Пинзеника, на той час колишнього першого- і віце-прем'єр-міністра в урядах Леоніда Кучми, нині – голови спостережної ради Укрсиббанку). Висловивши незгоду з окремими аспектами політики уряду Ю. Тимошенко, у лютому 2009 року подав у відставку з посади міністра фінансів та залишив партію, яка була складовою коаліційного уряду. У лютому 2010 року головою ПРП був обраний народний депутат, один із засновників партії Сергій Соболев.

Ідеологічно заґрунтовувалась як право-реформаторська, але поступово послабила активність своїх позицій, зблизившись у жовтні 2006 року з лівоорієнтованим Блоком Юлії Тимошенко.

Партія брала участь у всіх парламентських виборах, починаючи з 1998 року. Тоді її представники не змогли подолати 4% виборчий бар'єр. За списками партія набрала 832 тис. 537 голосів (3,13%) та посіла 10 місце серед 30 суб'єктів, але її представники працювали у парламенті, будучи обрані в одномандатних округах. У 2002 році входила до складу виборчого блоку Віктора Ющенка "Наша Україна" та, зрештою, – фракції у парламенті. Підтримувала В. Ющенка як кандидата на пост президента України. Вибори 2006 року були невдалими. Спільний виступ з партією "ПОРА" не дозволив провести партію в парламент (373 тис. 478 голосів або 1,47%), але з 2007 року, на позачергових виборах, партія у складі Блоку Юлії Тимошенко взяла реванш і нині виступає одним із "стовпів" політичної підтримки Ю. Тимошенко.

Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина" – основа об'єднання і партія, заснована Юлією Тимошенко і Олександром Турчиновим у 1999 році, частково на основі лівоцентристської партії "Громада", бази колишнього прем'єр-міністра України Павла Лазаренка. Перший голова "Батьківщини" – экс-голова Дніпропетровського обкому КПУ Віктор Драченко, але вже з грудня 1999 року і до сьогодні не тільки керівником, але й дійсним політичним лідером партії є Ю. Тимошенко.

Починаючи з 2002 року, партія брала участь у парламентських виборах як базова структура об'єднань з лідерством Ю. Тимошенко, і завжди отримувала своє представництво та політичне партнерство з різноманітними політичними групами.

У 2002 році ВО "Батьківщина" утворило Блок Юлії Тимошенко спільно з партією "Собор" (Анатолій Матвієнко), Українською Республіканською партією (Левко Лук'яненко) та Українською соціал-демократичною партією (Василь Онопенко, згодом, з грудня 2006 і на виборах 2007 року – Євген Корнійчук). Тоді партія отримала четвертий результат з 1 млн 862 тис. 87 чоловік (7,26%), пододала виборчий поріг і сформувала фракцію.

У 2006 році – Блок Юлії Тимошенко свій результат стрімко покращив. Із 5 млн. 652 тис. 876 голосами або 22,29% залишив позаду блок "Наша Україна", але був другим після переможця – Партії регіонів. Соратником "Батьківщини" у блоці виступила тільки Українська соціал-демократична партія (Василь Онопенко).

На позачергових виборах 2007 року до блоку долучилась партія "Реформи і порядок". Його виборцями стали 7 млн 162 тис. 193 чоловік (30,71%). Це знову було "срібло" і знову воно не дозволило випередити БЮТу Партію регіонів з її 34,37%. Однак тоді було зафіксовано великий відрив від блоку "Наша Україна-Народна самооборона" з його 14,15% або 3 млн 301 тисячею 282 голосів підтримки.

На президентських виборах 2004 року партія активно підтримувала В. Ющенка. У 2010 році просувала на пост президента свого лідера Ю. Тимошенко.

Партія заґрунтована на ліво-популістській ідеології з романтичним відтінком. У багатьох питаннях уникає фіксації й висловлення позиції. Сама свою ідеологію позиціонує як "солідаризм". "Ідеологічні крайності, які були у світі – і соціалізм... і крайній ринковий фундаменталізм... – притаманні юнацтву людства", – стверджує Ю. Тимошенко, котра вибудувала успішний взірець, вживаючи поняття Отто Кірхаймера, "всеосяжної партії" (Catch-All Party).

"Народна самооборона", представлена у списку об'єднання дружиною ув'язненого екс-міністра внутрішніх справ Юрія Луценка Іриною. "Народна самооборона" як рух виникла напередодні виборів 2007 року і брала участь у них у складі блоку "Наша Україна-Народна самооборона". Після виборів у парламенті було утворено групу руху, а Луценко знову (як і після президентських виборів 2004 року) став членом уряду у ранзі міністра внутрішніх справ. Згодом вступив у відкритий конфлікт з президентом В. Ющенком і демонстрував політичну близькість з Ю. Тимошенко.

У квітні 2010 року партія, організаційною основою для якої виступила партія "Вперед, Україно!" (1999 рік, голова – Віктор Мусіяка, з 2009 року – Олег Новіков) була зареєстрована, але вже з грудня 2010 року Юрій Луценко був взятий під варту, у лютому 2012 року – за "службову халатність" засуджений до 4 років позбавлення волі з конфіскацією майна й права обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків на строк до 3 років. Крім того, його позбавлено 1-го рангу державного службовця. Як заявила адвокат Ю. Луценка В. Теличенко, Європейський суд з прав людини визнав справу Луценка "політично мотивованою"⁵.

Програмні тези партії ідеологічно незрілі. Вони представляють собою суміш ідеологічно фрагментованих повідомлень, часто популістично забарвлених. Але це вже не важливо, бо у березні 2012 року пролунала заява Ю. Луценка про приєднання "НС" до партії "Батьківщина"⁶.

⁵ Європейський суд з прав людини задовольнив позов Луценка. УНІАН. Повідомлення 3 липня // <http://www.unian.ua/news/512626-evropeyskiy-sud-z-prav-lyudini-zadovolniv-pozov-lutsenka.html>

⁶ Луценко приєднався до "Батьківщини". ZN,UA. Повідомлення 30 березня 2012 року // Дзеркало тижня. Україна : http://news.dt.ua/POLITICS/lutsenko_priednavsya_do_batkivschini-99659.html

Лідер

Ю. Тимошенко народилася 27 листопада 1960 року в Дніпропетровську. У 1984 році закінчила Дніпропетровський університет за спеціальністю "інженер-економіст". Кандидат економічних наук. У 1999 році, будучи народним депутатом України, в Київському національному університеті захистила дисертацію на тему "Державне регулювання податкової системи".

Трудовий шлях розпочинала інженером-економістом Дніпровського машинобудівного заводу ім. Леніна (ДМЗ) в Дніпропетровську (1984-1988). З 1989 року займається бізнесом – прокатом відеокасет. З 1990 року починає торгівлю нафтопродуктами через Російську товарно-сировинну біржу. У 1991 році разом із чоловіком, Олександром, заснувала спільне радянсько-кіпрське підприємство "Український бензин", з якого виросла могутня фінансово-промислово корпорація "Єдині енергетичні системи України", що завдяки підтримці тодішнього прем'єр-міністра П. Лазаренка отримала монопольне право на торгівлю російським природним газом.

З посади президента ЄЕСУ, яку обіймала до 1997 року, Ю. Тимошенко вступає в велику українську політику.

Депутат Верховної Ради з 1997 року. Обрана в Бобринецькому виборчому окрузі № 229 Кіровоградської області. Вдруге обрана у тому ж окрузі у 1998 році.

У 1999 році починає співпрацювати з Л. Кучмою і створювати власну політичну силу – "Батьківщина".

Віце-прем'єр-міністр в уряді Л. Кучми – В. Ющенко (1999-2000). З січня 2001 року – у відставці. Ініціює створення Форуму національного порятунку, який ставить на меті усунення Л. Кучми від влади. З того часу починається формування політичної команди, яка стає провідником Блоку Юлії Тимошенко, який успішно зростає від виборів 2002 року.

Під час виборів президента України у 2004 році долучилась до підтримки В. Ющенко, формує коаліцію "Сила народу". У 2005 і 2007-2010 роках обіймала посаду прем'єр-міністра України, що посилює її політичну команду, а переваги, отримані нею в ході конфлікту з В. Ющенком, закріпили за нею модельований імідж берегині України.

Ю. Тимошенко балотувалася на пост президента України у 2010 році. У другому турі поступилася переможцю В. Януковичу. Її підтримали 11 млн. 593 тис. 357 осіб (45,47%) проти 12 млн. 481 тис. 266 чол. (48,95%).

Невдовзі після виборів проти Ю. Тимошенко було порушено низку кримінальних справ, "результативною" з них стала справа щодо перевищення посадових повноважень в ході укладання договору про постачання газу, внаслідок чого, за словами М. Азарова, Україна зазнала збитків на 100 млрд грн. МЗС Росії у цьому контексті заявив, що "усі газові угоди 2009 року уклалися в суворій відповідності з національним законодавством двох держав"⁷. 11 жовтня 2011 року Ю. Тимошенко була засуджена на 7 років у "справі газового договору з Росією". Сьогодні на імені Ю. Тимошенко, яка перебуває в ув'язненні, будується кампанія об'єднаної опозиції. "Юля" залишається її лідером і знаменом.

⁷ Заявление МИД России. 5 августа 2012 г // САЙТ МЗС РФ : http://www.mid.ru/bdomp/Brp_4.nsf/arh/DAEBF8D685E197B9C32578E3005660C2?OpenDocument

Політичні партнери партії

В середовищі українських партій дуже мало тих партій, з якими би у той чи інший період політично не співпрацювала "Батьківщина", а особливо сама Ю. Тимошенко. Її партнерами були з десятків різного ґатунку і калібру українських партій та політиків, включаючи ряд політиків першого ешелону Партії регіонів та водночас українських дисидентів Степана Хмару і Левка Лук'яненка. До неперевершених талантів Ю. Тимошенко можна віднести вміння у потрібний для себе момент залучати і відштовхувати. Історія стосунків з багатьма політиками, у тому числі тими, що нині входять до об'єднання чи є його партнерами, сповнена драматизму і комізму. Тим не менш.

В дану кампанію тактично ОО "Батьківщина", яку саму становлять 7 суб'єктів з різними політичними баченнями, координує свою передвиборчу діяльність з партією "Свобода".

Єдина політична сила, яка недостатньо, на думку об'єднаної опозиції, співпрацює з нею, це "УДАР" Віталія Кличка". Жодна із пропозицій, які лунали від об'єднання "Батьківщина", як-то узгодження кандидатів в одномандатних округах, чи бачення майбутнього "імпічменту Януковича", утворення єдиної формалізованої більшості в наступному складі Ради, не були "виконані" "УДАРОм" так, як то бачилося ініціаторам.

На сьогодні межею між цими політичними силами виступає планка виборів президента 2015 року. Хто і в яку сторону буде її перестрибувати, не в останню чергу залежить від результатів, показаних 28 жовтня 2012 року. Поки-що вони перебувають на етапі "розвідки" та "маневрування".

Бажаний спосіб реалізації влади (система державної влади)

Рациональність в цьому фрагменті програми віднаходиться, коли йдеться про необхідність "збалансувати владу, в якій "повноваження президента будуть обмежені повноваженнями парламенту", хоча в яких саме аспектах – таємниця, і про "унормування процедури імпічменту глави держави".

З хорошого – ідея законодавчої народної ініціативи: "Ми запровадимо право законодавчої ініціативи для громадян через збирання підписів (від 50 000), на вимогу яких Верховна Рада повинна розглянути законопроект"; бажання змінити виборчу систему на "пропорційну систему з відкритими списками, коли кожен громадянин своїм голосуванням зможе впливати на порядок кандидатів у списках, висунутих політичними партіями"; ідея "законодавчої заборони переглядати виборчі закони пізніше, ніж за три роки до виборів, аби позбавити тих, хто в даний момент перебуває при владі, можливості маніпулювати напередодні виборів правилами гри в своїх інтересах" і "посилення відповідальності за порушення виборчого законодавства та фальсифікації під час виборів".

Із назрілого – ідея децентралізації влади та ліквідації вертикалі влади президента: "Місцева влада буде докорінно реформована, скорочена і здешевлена, важелі впливу на неї будуть передані від президента та уряду до місцевих громад, як це робиться в Європі. Ми ліквідуємо обласні і районні адміністрації, їх функції виконуватимуть виконавчі комітети відповідних рад. Нами буде створено так звані "універсами послуг", що дасть змогу громадянину в одному місці (приміщенні), в зручний час отримати всі або найбільш поширені адміністративні послуги, що надаються на певному адміністративно-територіальному рівні. Ми повернемося до редакції Бюджетного кодексу, ухваленої 2009 року, яка передбачає створення фінансової основи для місцевого самоврядування: податок на доходи фізичних осіб і податок на землю в повному обсязі залишатимуться в місцевих бюджетах".

Із фантастичного, але нешкідливого – "місцеві громади отримають можливість брати участь у формуванні проектів рішень місцевих рад та виконавчих органів із застосуванням можливостей електронної демократії".

У сфері судово-правової реформи викликають інтерес такі ініціативи, як запровадження суду присяжних, як це передбачено Конституцією; деполітизація процесу призначення й обрання суддів на посади (пропонується позбавити цих повноважень Президента України та Верховну Раду й передати оновленій Вищій раді юстиції); надання Верховному суду права законодавчої ініціативи (таким чином, разом із народною законодавчою ініціативою, це вже має бути п'ятий суб'єкт з таким правом) та передача йому функцій нинішнього Конституційного Суду.

Планується надавати безоплатну правову допомогу незахищеним верствам громадян не лише у кримінальному, а й у цивільному та адміністративному видах судочинства, з фінансуванням послуг правників з державного бюджету.

Докорінно планується переглянути роль і місце прокуратури та СБУ. "Прокуратура буде позбавлена функцій досудового слідства та загального нагляду, проте посиляться її роль у сфері контролю за дотриманням законності правоохоронними органами (насамперед – дізнання і слідства). Функції слідства будуть відібрані від всіх силових структур і зосереджені в незалежному органі – Національному слідчому комітеті. Служба безпеки України буде деполітизована і перетворена на орган, який забезпечуватиме національну безпеку України".

Не омине реформування і сферу міліції, включаючи створення муніципальної, "яка виконуватиме завдання охорони громадського порядку, профілактики та розкриття дрібних та побутових злочинів". "Кількість та чисельність "спецпідрозділів", а також чисельність Управління державної охорони, яке сьогодні налічує понад 35 тисяч військовослужбовців та цивільних осіб, але, по суті, охороняє одну людину – президента", буде скорочена, а "за рахунок цього будуть укомплектовані, краще екіпіровані та забезпечені фінансово ті підрозділи, які оберігають життя, безпеку та власність громадян, борються з організованою злочинністю".

Крім ідей масштабних реформ, у програмі вписані і непристойності у вигляді набору гасел: "Судова гілка влади стане реально незалежною. Ми надамо громадянам широкі можливості впливати на владу через референдуми. Запровадимо механізм висловлення недовіри Президенту через референдум. Надамо виборцям можливість відкликати депутатів. Позбавимо недоторканності народних депутатів і суддів. Ми змінимо статус громадянина з майже безправного заручника політиків на господаря свого життя, який не лише найматиме менеджерів на роботу на державних посадах, а й матиме можливість разом із іншими громадянами звільняти їх у разі неналежного виконання їхніх обов'язків. Влада повинна служити громадянам – цей принцип демократії запрацює в Україні"⁸.

Є непристойності і у виступах лідерів опозиції, які не знають, навіщо суддям недоторканність. Позбавлення недоторканності суддів має йти в сукупності з гучною обіцянкою оновити суддівський корпус, проголошеною А. Яценюком на одному із мітингів – "В цілому в Україні 9 тисяч суддів. А кожен рік українські вищі навчальні заклади випускають 12 тисяч юристів"⁹. Звідси і "оновлення".

⁸ Програма об'єднаної опозиції до виборів 2012 року // Сайт партії "Фронт змін" : frontzmin.ua/ua/opposition-program.html

⁹ Найєм М. Форум опозиції Арсенія Яценюка. Публікація 14 травня 2012 року // Сайт Українська правда. <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/05/14/6964429/>

Місце держави в соціальних та економічних процесах

При тому, що бізнесу обіцяно практично "недоторканність" – "Держава не заважатиме підприємцям. Ми спростимо процедуру відкриття і закриття бізнесу, ліквідуємо систему кримінальних "наглядачів", позапланових перевірок і "планових" поборів. Бізнес буде захищеним від "контролерів" у погонах і без", – держава розглядається як регулятор справедливості, з одного боку, а державний бюджет – як практично невичерпне джерело благ, що дозволяє стверджувати наявність сильного ухилу програми ОО "Батьківщина" в лівий популізм.

За рахунок держави передбачається включити ресурсний фонтан: здійснювати виплату компенсацій новоствореному бізнесу (якихось) відсотків ставок кредитів; дешеві (за рахунок держави) кредити будуть виділятися на будівництво та реконструкцію виробничих приміщень, закупівлю обладнання, сільськогосподарської техніки та технологій, насіння, хімікатів, інші потреби розвитку аграрної сфери. Держава візьме на себе компенсацію частини виплат відсотків за цими кредитами. Державна підтримка буде надаватися експорту продукції. За рахунок держави має бути збільшено мережу закладів для людей похилого віку та збільшено видатки на утримання інфраструктури таких закладів. З бюджету мають оплачуватися всі види правової допомоги "незахищеним". Будуть інтернетизовані районні, а потім—сільські бібліотеки. Державні гранти будуть надаватися випускникам, які успішно пройшли ЗНО, для подальшого навчання у виші.

Економічний блок програми "Батьківщини", який містить загалом вірні базові посилення, коли заходить мова про механізми реалізації намірів. Так, програма "Батьківщини" вірно вказує, що "громадяни України отримують за свою працю менше, ніж вона вартує", й обіцяє "встановити справедливую систему розподілу національного багатства в інтересах громадян"; "мінімальна заробітна плата протягом 5 років перевищить удвічі прожитковий мінімум"¹⁰. Сьогодні влада повсюдно порушує закон, за яким мінімальний посадовий оклад не може бути меншим за мінімальну заробітну плату. Через це лікарю щомісячно не доплачують від 800 до 1400 гривень, вчителю – від 1000 до 3000 гривень. Ми забезпечимо виконання закону, а встановлення нового рівня мінімальної заробітної плати дозволить підняти зарплату бюджетників як мінімум удвічі".

Є ідеї й щодо пенсійної реформи. "Ми невідкладно повернемо до чинного пенсійного законодавства норму ("поправку №40"¹¹), внесену опозицією і вилучену провладною більшістю, яка дасть можливість одномоментно збільшити пенсії в середньому на 334 гривні". Як стверджує А. Яценюк, зміни мають торкнутися орієнтовно 10 мільйонів пенсіонерів, яким пенсія була призначена до 2009-го року, а обсяг для покриття цих витрат має становити близько 40 млрд грн на рік. В той же час підвищення мінімальної зарплати має "коштувати" 100 млрд грн¹².

Опозиція пропонує для покриття витрат "на першому етапі" "скоротити необґрунтовані витрати на органи державної влади, скасувати пільги депутатам і вищим чиновникам, припинити бездумно списувати державні кошти під приводом Євро-2012, закрити корупційні "чорні діри" на кшталт "Лівели", продати 10 з 13 державних резиденцій та автопарк державних установ". "Другий етап" створення фінансової основи Пенсійного фонду: "Підвищення рівня мінімальної заробітної плати, створення нових робочих місць, стимулювання виробництва, розвиток внутрішнього ринку".

¹⁰ Зараз прожитковий мінімум на працездатну особу складає 1 134 грн. і дорівнює мінімальній зарплаті.

¹¹ Нею пропонується покласти в основу перерахунку обчислення пенсій рівня середньої заробітної плати за 2009 рік (1650 грн). Останній перерахунок проводився із застосуванням середньої зарплати за 2006 рік (928 грн).

¹² Яценюк А. Я уверен, партия власти будет второй. Интерв'ю газеті "КоммерсантЪ" 14 травня 2012 року // Сайт газети "КоммерсантЪ" : <http://kommersant.ua/doc/1933445>

Але неясно, як ці правильні наміри будуть співвідноситись із тезою про зменшення кількості податків та їхніх ставок, адже більше нізвідки брати гроші для "справедливого розподілу", як не з податків. "Нинішній Податковий кодекс буде замінено "Кодексом економічного зростання. Кількість податків буде зменшено до семи: податок на прибуток підприємств, податок на доходи громадян (за винятком тих, хто отримує мінімальну зарплату), модернізований ПДВ, акцизний збір, плата за користування природними ресурсами, а також податки на землю та нерухомість, які залишатимуться в місцевих бюджетах.

Ставки податків мають бути знижені, процедура сплати – спрощена. Новий податковий кодекс дасть можливість створювати нові робочі місця з гідною зарплатою", – переконують автори. – "Буде мінімізовано можливості ухиляння від сплати податків через офшори, зокрема шляхом автоматичного оподаткування коштів, виведених в них, заборони надавати офшорним компаніям державні замовлення, запровадження сплати податків за місцем виробництва товарів та послуг".

До того ж, передбачається низка податкових пільг – для роботодавців, які страхують своїх робітників, для роботодавців, які надають молоді перше робоче місце, для роботодавців, які беруть на роботу людину з особливими потребами, для сімейного бізнесу, для новоствореного бізнесу. Для бізнесу, що розвиває високі технології, для тих, хто обробляє землю, створює нові робочі місця в аграрному секторі, будуть встановлені податкові канікули.

Фантастично привабливим стануть житлові умови української родини: "Будуть створені державні неприбуткові будівельні компанії, які будуватимуть житло за доступною ціною, а органи місцевого самоврядування будуть здавати його в оренду".

Досягти цього благодатного стану сьогодні неможливо через корупцію. Тому перший крок опозиції – відділення влади від бізнесу. Яценюк пояснює: "Ми прийдемо, але нічого в них не заберемо, у жодному разі. Просто вони повинні зробити вибір: або вони бізнесмени, або державні діячі. Хочеш займатися бізнесом? Займайся. Ось я не займаюсь бізнесом — у мене немає активів і немає компаній. Я займаюсь політикою, державною діяльністю. І буду жадати цього від інших. Для бізнесмена в міністерському кріслі природно, маючи активи, робити все, щоб їх примножити! У такому разі ти не думаєш про країну, ти думаєш в першу чергу про себе, а потім, за залишковим принципом, про все інше. Це люди з величезними гирями на ногах в виді компаній, акцій; вони бачать, що хтось розвивається за рахунок державних коштів, і хочуть того ж. Ось всередині Кабміну вони цим зараз і займаються – розподіляють, кому які бюджетні дотації дати: кому віддати вітрогенерацію, як це робить Ключев; кому дати звести декілька стадіонів, як Колесникову; кому дотації дати на аграрні холдинги, як Присяжнюк робить... Тобто, вони дерибанять!"¹³

Змусити "20 чиновників Кабміну" бути чесними допоможе антикорупційна програма, що включає в себе "створення Національного антикорупційного бюро з "особливим порядком його створення, який робить його незалежним від впливу інших органів влади. Обсяг повноважень Бюро буде достатнім, щоб розслідувати корупційні дії найвищих посадових осіб і притягати їх до відповідальності; встановлення більш жорстких антикорупційних обмежень для всіх категорій посадових осіб; впровадження інституту незалежної громадської антикорупційної експертизи; запровадження європейських стандартів у кримінальній юстиції; посилення відповідальності за корупцію, зокрема, за подання неправдивих відомостей в деклараціях про доходи та витрати державних службовців.

¹³ Яценюк А. Я уверен, партия власти будет второй. Интерв'ю газеті "КоммерсантЪ" 14 травня 2012 року // Сайт газети "КоммерсантЪ" : <http://kommersant.ua/doc/1933445>

Щоправда, ідея створення "спеціальної слідчої комісії з перевірки законності державних закупівель, здійснених у 2010-2012рр., якій належатиме перевірити, чи були державні кошти у цей період використані законно, прозоро та ефективно, і передасть свої висновки до Національного антикорупційного бюро для вжиття відповідних заходів", виглядає як суто передвиборча агітка. Перше питання, яке напрошується, – а чому тільки в цей період? Друге – а чому такого роду розслідування не буде проводити те саме НАБ з неймовірними його повноваженнями?

Приділено увагу в програмі такому гострому питанню, як власність на землю. "Буде подовжено мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення до того часу, поки не буде проведено повну інвентаризацію земель, створено реальний земельний кадастр, вироблено прості, зрозумілі, чесні правила роботи земельного ринку. Тільки громадяни України матимуть право приватної власності на землю. Ми не допустимо високої концентрації землі в одних руках. Кожна земельна ділянка отримає свою відповідну ціну, яка залежить від багатьох умов (якості землі, її розташування, зручності для обробки). Ця ціна стане основою для розрахунку орендної плати власникам паїв. Ми встановимо мінімальну гарантовану державою ціну на землю. Власник землі, і тільки він сам матиме право і змогу розпоряджатися своїм земельним паєм – взяти доступний кредит, щоб господарювати самому, продати свою ділянку за справедливою ціною, обміняти її, здати в оренду. Держава може лише сприяти йому, або ж викупити пай, якщо власник не має планів обробляти землю".

Освіта, наука та гуманітарний розвиток

Програма описує, як в кращий бік зміниться ситуація з якістю медичних та освітніх послуг та їх доступністю. Єдина вада, що ця політика має здійснюватися за командою і за рахунок держави. "Кожній людині буде гарантовано законом обсяг медичних послуг, які надаватимуться безкоштовно, за рахунок державного бюджету – включно з швидкою медичною допомогою, медикаментами, необхідними матеріалами, всіма видами невідкладних оперативних втручань".

Основою системи охорони здоров'я України буде обов'язкове державне медичне страхування та поступовий розвиток добровільного медичного страхування роботодавцями своїх працівників. Для тих роботодавців, які забезпечуватимуть медичне страхування персоналу, будуть запроваджені податкові та інші пільги. Ми зупинимо відплив кращих медичних фахівців за кордон, знизимо рівень корупції в медичній сфері.

Державна ж, знову таки, підтримка буде спрямована "на покращення доступу до медичного обслуговування мешканців віддалених сіл, особливо в гірській місцевості. Міські та сільські медичні заклади отримуватимуть сучасні санітарний транспорт та обладнання".

Опозиція обіцяє "якісні і недорогі вітчизняні ліки, причому "ситуації, коли понад 80% ліків і медичних матеріалів хворі, які перебувають на лікуванні в стаціонарі, змушені купувати за власний рахунок, більше не буде. Держава повинна забезпечити асортимент ліків та матеріалів.

Відведено у програмі місце й "боротьбі з привілеями для можновладців у медичному обслуговуванні". Спеціальні "закриті" медичні заклади, в яких лікуються депутати та чиновники, такі як "Феофанія", будуть включені в мережу загальнодоступних лікувальних закладів".

Чого дійсно бракує, так це бачення структурної реформи медичної сфери, яка включила б у себе зміну підходів до фінансування цієї сфери та гарантій якості послуг.

Аналогічна ситуація з підходами до розвитку освітньої сфери. Дуже хочеться врити, що "кожна українська дитина зможе здобути сучасну освіту, яка буде придатною в подальшому житті, а професія вчителя знову стане шанованою і привабливою". Держава запровадить "оновлені стандарти змісту освіти та умов навчання, а також, що видається реально досяжним, – "припинить маніпуляції з єдиною тарифною сіткою, забезпечить неухильне виконання законодавства про оплату праці педагогічних і науково-педагогічних працівників".

У тому фантастичному українському селі, "комфортному для життя, привабливому для молодих, талановитих і працьовитих людей", де будуть "доступні програми кредитів і допомоги для житлового будівництва, забезпечення житла водою, опаленням, каналізацією", де діятимуть "спеціально розроблені тарифні програми", де "кожна сільська родина отримає доступ до якісної медицини, до сучасної освіти, починаючи з дошкільної", де "буде створено систему заохочення для тих, хто обрав працю в сільських школах, дитячих садках, лікарнях і фельдшерських пунктах, осередках культурного життя" і "де є діти віком до 10 років" будуть принаймні дитячий садок і початкова школа.

Підвищення технологічного рівня освіти планується здійснити за рахунок "стимулювання роботодавців до надання випускникам першого робочого місця. Кошти підприємств, за які здійснюватиметься підготовка фахівців, відноситимуться на валові витрати". Крім того, роботодавці будуть залучатися до оцінки відповідності освітніх рівнів з відповідними професійними кваліфікаціями та кваліфікаційними вимогами ринку праці, що буде виражено в Національній системі професійних кваліфікацій, а сама освіта, вважають в опозиції, має спрямовуватись на потреби економіки (було б добре, якби на запит людини).

Обіцяно забезпечити академічну, фінансову та кадрову автономію університетам, надати права власності на їх майно та результати власної наукової та науково-технічної діяльності.

Обороздатність країни

Попри те, що в об'єднанні є "сміливці", такі як А. Гриценко чи В. Кириленко, котрі відверто позиціонуються як прихильники вступу України в НАТО, а інші учасники ніколи не засвідчували свого захоплення системою обороноздатності в рамках Організації договору про колективну безпеку чи інших безпекових союзів, програма опозиції обходить питання забезпечення обороноздатності. Ні на основі позаблокового статусу, ні на основі членства в наявних об'єднаннях. Можна припустити, що саме з цього питання консенсусу в межах опозиції не існує, тому й погодилися не ворушити його заради лише виявлення поглядів. Ніхто нікуди не йде, то навіщо наражатися на критику? Достатньо виявити позицію, що позиції немає.

Арсеній Яценюк хоча й висловлює упевненість у тому, що статус позаблоковості (що законодавчо зафіксовано з ухваленням у 2010 році закону "Про засади зовнішньої і внутрішньої політики") позбавляє Україну гарантій безпеки, а її зовнішня політика "стала частиною зовнішньої політики іншої держави", однак змістовного рішення не пропонує. "Ухвалення рішення України про містичну позаблоковість – не що інше, як перемога наших російських партнерів щодо зупинення розширення НАТО", – відзначає він. – "Позаблоковість є ні чим іншим, як певна оплата політичних векселів, які нічого не приносять"¹⁴. Власне, політик ніколи не виявляв свого захоплення євроатлантизмом. "Давайте дивитися на питання не вступу

¹⁴ Яценюк назвав позаблоковий статус України перемогою Росії, а Порошенко – пасткою. Повідомлення 11 листопада 2010 року // Новинар : <http://novynar.com.ua/politics/141724>.

в НАТО, а на питання тих реформ, яких потребує Україна. А куди будемо вступати, вирішимо тоді, коли будуть вирішені всі структурні та інституційні реформи"¹⁵.

Однак обмежується тим, що вказує на необхідність "негайно розробити нову військову доктрину України та наповнити її фінансовим змістом". Його ідея про створення дворівневої системи українського війська, що має складатися з контрактників і призовників, не вирішує питання про політичний вибір в рамках розвитку воєнної організації країни.

Аналогічно кон'юнктурною та "гнучкою" є позиція з цього питання і в Ю. Тимошенко, котра максимально намагалася уникнути визначеності. "Приєднання України до будь-яких систем колективної безпеки вирішуватиметься лише на референдумі"¹⁶. Зрештою, "соломонове" рішення Тимошенко виразилося в Водночас, на міжнародному форумі "Ялтинська європейська стратегія", що проходив у вересні 2009 року, Тимошенко висловила думку, що Україні доцільніше вбачати майбутнє не в НАТО, а в європейській політиці безпеки: "Для таких країн, як Україна, де останні опитування показують лише 20% бажаючих вступити в НАТО, європейська політика безпеки і оборони – той шлях, та можливість, яка нам властива, природна і ефективна". Біда лише в тому, що європейська політика безпеки і оборони, за винятком декількох країн, які мають юридичні гарантії безпеки, ґрунтується на колективній обороні. А питання, хто і як буде забезпечувати Україну, залишається без відповіді.

Зовнішньополітичні орієнтації

ОО "Батьківщина" декларує не лише свою проєвропейську спрямованість, а й рішучість досягати прогресу у відносинах з ЄС. Тут немає нічого схожого на "Побудуємо Європу в Україні!" "Наше завдання, – вказано в програмі, – вивести країну в число європейських країн, що найбільш динамічно розвиваються, бути активними учасниками будівництва об'єднаної Європи майбутнього. У нашому суспільстві мають утвердитися цінності демократії і верховенства права, нові норми і стандарти, які дозволять підвищити якість життя, реформувати політичну та економічну системи, досягти високого рівня конкурентоспроможності, набути впливу в Європі та світі. Є лише один спосіб виконання цього завдання: участь України в загальноєвропейських об'єднаних процесах, а в перспективі – повноправне членство України в Європейському Союзі, як стратегічна мета. Альтернативою може бути тільки нарощування відсталості, зростання бідності, розбазарювання всього нашого багатого потенціалу".

Проєвропейські тези гуманістичного виміру містяться в різних сферах, охоплених увагою програми, наприклад, ідеї рівної оплати чоловікам і жінкам за однакову роботу, створення умов для людей з особливими потребами чи забезпечення свободи совісті та рівності усіх перед законом.

Що справляє позитивне враження від програми, то це обіцянка "сприяти реалізації цього завдання, інтегруючи Україну у європейський діловий, інформаційний, науковий, освітній, культурний простір, детально інформуючи громадян про переваги європейської інтеграції".

Зважаючи, що більшість партій-учасниць об'єднання – Народний Рух, "За Україну!", ПРП, "Батьківщина", декларують проєвропейський курс, то навіть поодиноці кожна із них, вірогідно, буде такий курс підтримувати.

¹⁵ Більш детально про позиції А. Яценюка та Ю. Тимошенко в аспекті військово-політичної співпраці України див. : Позиції кандидатів у президенти України щодо політичного формату безпекового союзу // Електронний бюлетень "Твій вибір 2010". Вип. 8. УНЦПД, 2010 рік. Доступ : http://www.ucipr.kiev.ua/files/books/Tvij_Vybir_2010_N8_SECURITY.pdf.

¹⁶ Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Тимошенко Ю. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cvk.gov.ua/vp_2010/kandydaty/programa/programa_timoshenko.pdf.

Хочеться вірити, що задекларована у липні 2009 року А. Яценюком (тоді – потенційним кандидатом в президенти України) ідея євразійського формату "Великої Європи" "від Атлантики до Тихого океану" була просто лише виражем його нестримної фантазії, так само як і оголошення ним питань "російської мови, НАТО, ЄС чи Росія, ОУН-УПА, загалом Друга світова війна, Чорноморський флот" – "старим порядком денним"¹⁷. Напевно, зараз йому складніше буде заявити, як тоді: "Уявімо собі, що ми всі ці питання вже розв'язали, країна прокинулася, їх немає. Що змінилося б у житті громадянина? Нічого". Приблизно так, як йому вдалося радикально змінити свою думку у питанні бойкоту парламентських виборів, до яких він активно закликав у 2011 році, до активного конструювання нової парламентської більшості у 2012-му.

Серед актуальних завдань опозиція бачить "підписання і ратифікацію Угоди про політичну асоціацію між Україною та ЄС, невід'ємною частиною якої будуть положення про створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі; неухильне виконання положення Угоди, постійна адаптація законодавства України до стандартів ЄС". Першочерговим завданням визначено "скасування принизливих візових режимів, передусім, досягнення домовленості про встановлення безвізового режиму з ЄС".

Прийнятною в "Батьківщині" бачать "взаємовигідну і рівноправну угоду про створення зони вільної торгівлі з Росією" та націлені на "відновлення відкритого і рівного діалогу з усіма нашими партнерами – ЄС, США, Росією, Китаєм, Індією, Бразилією та іншими країнами світу, будуючи відносини на основі рівності, взаємної вигоди, прагматизму та послідовного дотримання національних інтересів".

Права людини і громадянське суспільство

Об'єднана опозиція "Батьківщина" – єдина парламентська сила, яка у своїй виборчій програмі згадала про громадянське суспільство – "надамо громадянському суспільству, журналістам і опозиції ефективні важелі контролю за діями влади". Правда далі у програмі відсутня конкретизація, про які саме важелі контролю йдеться.

З близько 20 основоположних прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України, у програмі об'єднаної опозиції згадується лише три, а саме:

- право на участь в управлінні державними справами,
- право на свободу слова,
- право на свободу мирних зібрань.

Зокрема декларується: "Ми зупинимо репресії, звільнимо Юлію Тимошенко, Юрія Луценка, усіх політичних в'язнів. На відміну від чинного режиму, ми не дозволимо обмежувати свободу слова, права громадян на зібрання і мирний протест".

Варто вітати обіцянку реформувати силові структури і визначення пріоритетом їх діяльності захист прав і свобод громадян. Так у програмі говориться: "Відновимо парламентський і громадський контроль над силовими структурами. Чітко визначимо їх функції, скоротимо чисельність. Ці структури захищатимуть не владу від народу, а права і свободи українських громадян".

¹⁷ Яценюк А. Не могу простить нынешней власти хаоса, царящего в стране. Интервью 31 липня 2009 року // Комсомольская правда в Украине.

Для реалізації права на участь в управлінні державними справами необхідно на рівні закону закріпити процедури громадської участі. Але, на жаль, члени парламентських фракцій "Блок Юлії Тимошенко" і НУНС не бажають докладати особливих зусиль для ухвалення відповідних законів. Так, наприклад, на розгляді Комітету ВР України з питань державного будівництва і місцевого самоврядування, де формальну більшість мають опозиційні депутати, вже кілька років лежать без розгляду важливі законопроекти, а саме законопроект "Про всеукраїнський референдум" №6278 від 29.04.2010 року, законопроект "Про місцевий референдум" №7082 від 03.09.2010 року, законопроект "Про внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення" №3654 від 26.01.2009 року.

Хоча фракції БЮТ і НУНС декларують підтримку розвитку громадянського суспільства, але реально політична боротьба стає для них важливішою ніж ліберальні закони для громадян. Так наприклад сталося із законом "Про благодійництво і благодійні організації" №6343, який спрощує умови реєстрації та надає додаткові права благодійним організаціям. Під час голосування у першому читанні БЮТ дав лише 2 голоси "за", а в другому – взагалі 0 голосів.

Схожа ситуація склалася з ухваленням прогресивного закону "Про громадські об'єднання" №7262-1, який значно спрощує процедуру реєстрації та розширює права громадських організацій, звужує можливості державного тиску. Під час голосування у першому читанні БЮТ дав лише 22 голоси "за", НУНС – 26, а в другому читанні – 69 голосів "за" БЮТ і 36 фракції НУНС.

Можна зробити висновок, що створення сприятливого законодавчого поля для розвитку громадянського суспільства не є пріоритетом для ОО "Батьківщина" і протидія політичним опонентам часто важливіша ніж ліберальні закони для громадян.

До однозначних перемог об'єднаної опозиції варто віднести лобювання ухвалення дуже важливого закону "Про доступ до публічної інформації" №2763, який запроваджує прозорі процедури роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Саме активна позиція депутата від БЮТ Андрія Шевченка дала можливість українцям отримати один із найкращих у світі законів щодо прозорості влади.

У вересні 2012 року фракції БЮТ і НУНС відмовилися голосувати за законопроект "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо свободи мирних зібрань" №10569. Цим законопроектом обмежувалися репресивні функції міліції ув'язнювати і штрафувати учасників мітингів, а також спрощувалася процедура судового захисту громадян на мирні зібрання.

Варто позитивно оцінити критику з боку опозиції законопроекту "Про внесення змін до Кримінального та Кримінального-процесуального кодексів України щодо посилення відповідальності за посягання на честь, гідність та ділову репутацію людини" №11013 від 19.07.2012 року. Так званий "закон про наклеп" фактично вводив цензуру на журналістську діяльність і передбачав до 5 років ув'язнення за критичні висловлювання.

Отже вищенаведені факти говорять, що об'єднана опозиція загалом підтримує демократичний розвиток країни і захист прав людини, але декларація позитивних змін часто відрізняється від її реальних дій.

Висновки

Зараз програмно і тактично ОО "Батьківщина" виглядає дещо слабше, ніж це потрібно. Широкими мазками виписані образи майбуття нагадують черговий "прорив" і унеможливають досяжність перетворень. Програма описує надто грандіозні завдання, для досягнення яких потрібно мати не тільки всю повноту влади, але й повноту довіри народу. Враховуючи, що це об'єднання передвиборче, а програмування, з одного боку футуристичне, з іншого – еkleктичне, немає достатніх підстав розраховувати на чіткість і передбачуваність його дій. Крім того, уже зараз багато хто з "об'єднаних опозиціонерів" готуються наступного дня після дня голосування на виборах повернутися зі списку "Батьківщини" в свої партійні домівки і будувати їх та Україну за своїм лекалом.

Сьогодні в українському помаранчевому, а потім постпомаранчевому таборі не залишилося нікого, хто хотів би асоціюватися з не менш гучними обіцянками, даними Майдану в 2004 році. Ні в кольорах, ні в промовах, ні в намірах лідерів ОО "Батьківщина", більшість з яких пройшла через "помаранчеву епоху", не помітно розпачу через змарнований час, упущені можливості, втрачену довіру. "Я" і "вони" змінилося на "Ми" і "вони".

Оцінювати позиції об'єднання "Батьківщини" можливо, виходячи тільки з одного раціонального посилю, даного Юлією Тимошенко перед президентськими виборами 2010 року: "У мене є єдиний ворог, який одночасно, я впевнена, є ворогом України, і нічого не змінилося з 2004 року, це — Віктор Янукович"¹⁸. Ця настанова затінює всі інші складові діяльності об'єднаної опозиції – непослідовної, суперечливої, амбітної, популістичної. Для тих, для кого ворогом є Янукович, ці її риси не мають значення.

¹⁸ Тимошенко Ю. У мене є єдиний ворог. Повідомлення 3 лютого 2010 року // Газета.ua : http://gazeta.ua/articles/politics/_timoshenko-u-mene-e-edinij-vorog-ce-viktor-yanukovich/325573.